

DIAGNOSTICAREA RELAȚIILOR PĂRINTE – COPIL PRIN ACTIVITĂȚI DE EDUCAȚIE FIZICĂ ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Leșco Victoria,¹

Goncearuc Svetlana,²

Leșcu Artur,³

^{1,2,3} Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *Contemporary society faces a number of problems in the field of parenting, care, health and education of the child, being determined, in large part, by the total or partial lack of these skills, which are essential in determining the success of the educational act within the family. They must ensure the effective realization of the whole spectrum of aspects of family life, including communication, relationship with children and their education. Thus, the formation of a healthy lifestyle, the development of moral potential, the interests of the child depend on many factors. But the decisive role is played by the factor of family relations. It is the parents who determine the child's life position, desires, aspirations, interests. The outcome of the interaction largely depends on the relationships of the people, the position of the people who interact. Therefore, parents' attitudes in communicating with their children are determined by the child's expectations and requirements, by the characteristics of the attitude towards him.*

Keywords: *family, parent-child relationship, physical education, low school age.*

Actualitatea temei cercetate. Familia constituie un factor esențial în procesul formării conștiinței morale a copilului și a conduitei sale. În familie se formează cele mai importante deprinderi de comportament: respectul, politețea, cinstea, sinceritatea, decența în vorbire și atitudini, ordinea, cumpătarea, grija față de lucrurile încredințate. În realizarea acestor sarcini, modelul parental ajută cel mai mult; părintele este un exemplu pentru copil [3]. Marele pedagog John Loke, convins de puterea exemplului în familie, de înclinația către imitație a copilului, se adresa părinților: ”Nu trebuie să faceți în fața copilului nimic din ceea ce nu vreți să imite. Dacă va scăpa o vorbă sau vreo faptă pe care i-ați prezentat-o drept o greșală când a comis-o, el cu siguranță se va apăra, invocând motivul, exemplul dat de dumneavoastră” [4, p. 146], idee la care aderăm incontestabil.

Pentru a realiza cu succes obiectivele educației familiale, părinții au nevoie de a-și dezvolta competențele parentale. Societatea contemporană încă se mai confruntă cu o serie de probleme în domeniul creșterii, îngrijirii, sănătății și educației copilului, fiind determinate, în mare parte, de lipsa în totalitate sau parțială a acestor competențe, care sunt esențiale în determinarea succesului actului educativ în cadrul familiei. Ele trebuie să asigure realizarea eficientă a întregului spectru de aspecte ale vieții de familie, inclusiv comunicarea, relația cu copiii și educarea acestora [3].

Astfel, formarea modului de viață sănătos, dezvoltarea potențialului moral și a intereselor copilului depind de mulți factori. Rolul decisiv îl joacă factorul relațiilor de

familie. Anume părinții sunt cei care determină poziția de viață a copilului, dorințele, aspirațiile, interesele acestuia.

Referitor la influența familiei asupra dezvoltării copilului, se disting următorii factori:

- atitudinea părinților față de copil;
- stilul de comunicare în familie;
- structura familiei și specificul distribuției rolurilor în familie;
- natura relațiilor conjugale [6].

Astfel, relația dintre părinți și copii are o importanță decisivă pentru formarea personalității copilului. Stilul de comunicare în familie, particularitățile de educare și pozițiile părinților în raport cu copilul sunt determinate și reglementate de formarea la părinți a imaginii copilului, care este caracterizată printr-un portret psihologic al copilului în viziunea părinților [2]. Acest lucru este evident mai ales în perioada de vârstă școlară mică, deoarece anume la această vârstă copilul tratează adulții și copiii mai mari ca un model, dar, totodată, pretind a fi recunoscută și acceptată poziția lor de către adulți și copii mai mari. Stima de sine a unui elev de vârstă școlară mică depinde de evaluarea acțiunilor sale și a comportamentului din partea adulților, în primul rând, al părinților.

După cum am menționat, la această vârstă este necesară colaborarea părinților și copiilor în diverse activități comune. Un rol important în această perioadă îl joacă activitatea educațională [1], astfel școala și profesorul determină interesul, aspirațiile copiilor, capacitatea de a folosi timpul liber corect și rațional și de a organiza activități de recreere. Este necesar de a combina eforturile familiei și ale școlii pentru a încuraja copiii să comunice cu cei care împărtășesc activități comune la școală, fiind realizate prin forme comune de activități instructiv-educative, prin activități extrașcolare comune. Rezultatul interacțiunii depinde în mare parte de relațiile oamenilor, de poziția oamenilor care interacționează. Prin urmare, atitudinile părinților în comunicarea cu copiii sunt determinate de așteptările și cerințele copilului, de caracteristicile atitudinii față de acesta.

Metodologia și organizarea cercetării. Cercetarea fenomenelor pedagogice, realizate în prezenta lucrare, a fost asigurată de următoarele metode: analiza literaturii științifico-metodologice de specialitate, chestionarea sociologică, experimentul pedagogic, metodele de prelucrare matematică a datelor statistice.

Pentru determinarea atitudinilor parentale, am aplicat chestionarul realizat de autorii A.Ia. Varga și V.V. Stolin [5], care a permis o descriere amplă a atitudinilor parentale în baza a cinci scale atitudinale: acceptare/respingere, cooperare, simbioză, hipersocializare autoritară și infantilizare, astfel cadrul didactic va putea să conlucreze cu familia, să fie mai aproape de

copil, să înțeleagă stilul de viață al familiei, modul de viață al lui, relațiile dintre membrii familiei, valorile lor spirituale. Astfel, atitudinea părinților este înțeleasă ca „un sistem de sentimente variate în raport cu copilul, cu stereotipurile comportamentale practicate în comunicarea cu ei, particularitățile percepției și înțelegerii caracterului și personalității copilului, acțiunile acestuia, care va determina structura relațiilor familiale” [5]. Din cele cinci scale ale chestionarului, două reflectă imaginea socială a relației părinților cu copilul și anume, „cooperarea” și „acceptarea”, în timp ce celelalte, dimpotrivă, reflectă imaginea nedorită, din punct de vedere social, a relației părinte – copil.

Experimentul de bază s-a desfășurat pe parcursul anului de studii 2018 – 2019. Au fost formate două grupe de părinți: martor (22 de părinți ai elevilor clasei a IV-a ”B”) și experimentală (22 de părinții elevilor clasei a IV-a ”A”).

Tabelul 1. Analiza comparativă a indicilor inițiali și finali privind determinarea atitudinilor parentale în grupele experimentală și martor (44 părinți)

Nr. crit.	Indicatorii	Indicii inițiali		Indicii finali		t	P
		Grupul	X ± m	Grupul	X ± m		
1	Stilul Acceptare-Respingere	E	13,23±1,95	E	9,68±1,34	2,267	<0,05
		M	12,09±1,54	M	13,73±1,23	1,293	>0,05
		t	0,482	t	2,226	-	-
		P	>0,05	P	<0,05	-	-
2	Stilul Cooperare	E	6,41±0,21	E	7,23±0,31	3,333	<0,01
		M	6,23±0,31	M	6,45±0,21	0,894	>0,05
		t	0,486	t	2,089	-	-
		P	>0,05	P	<0,05	-	-
3	Stilul Simbiotic	E	3,41±0,62	E	5,05±0,51	4,279	<0,001
		M	3,59±0,62	M	3,91±0,62	0,579	>0,05
		t	0,205	t	2,667	-	-
		P	>0,05	P	<0,05	-	-
4	Stilul hipersocializare autoritară	E	5,27±0,41	E	3,18±0,51	4,976	<0,001
		M	5,14±0,31	M	4,91±0,41	0,691	>0,05
		t	0,253	t	2,645	-	-
		P	>0,05	P	<0,05	-	-
5	Stilul infantilizare	E	1,95±0,51	E	0,80±0,10	2,516	<0,05
		M	1,77±0,41	M	1,68±0,31	0,270	>0,05
		t	0,275	t	2,699	-	-
		P	>0,05	P	<0,05	-	-

Notă: (F=10) t=2,228 3,269 4,587 (f=20) t=2,086 2,815 3,850
P<0,05 0,01 0,001 P<0,05 0,01 0,001
r=0,602

Rezultatele și interpretarea lor. Astfel, am interviat părinții copiilor din grupele experimentală și martor atât la începutul experimentului, cât și la final, rezultatele obținute

sunt prezentate în Tabelul 1. Din rezultatele obținute, observăm că părinții elevilor din grupele martor și experimentală au avut un punctaj ridicat pe scala de 6 puncte a „*stilului hipersocializare autoritară*”, astfel grupa experimentală a obținut $5,27 \pm 0,41$ puncte, iar cea martor - $5,14 \pm 0,31$ puncte. Aceasta denotă că părinții își tratează copiii dintr-o poziție de autoritarism. Trebuie să menționăm că jumătate dintre părinții elevilor din grupele martor și experimentală acceptă copilul așa cum este, aprobă interesele și planurile sale (pe o scară de 32 puncte „*acceptare-respingere*”; grupa experimentală a acumulat - $13,23 \pm 1,95$ puncte, iar cea martor - $12,09 \pm 1,54$ puncte).

Referitor la „*stilul simbiotic*”, pe o scară de 7 puncte, putem relata că mai puțin de jumătate dintre părinți nu se străduiesc să obțină o relație simbiotică cu copilul și încearcă să-i ofere, datorită anumitor circumstanțe, independență. Astfel am obținut următoarele rezultate: grupa experimentală - $3,41 \pm 0,62$ puncte; martor - $3,59 \pm 0,62$ puncte. Pentru stilul „*cooperare*”, pe scara de 9 puncte s-au obținut valori destul de ridicate, în grupa experimentală - $6,41 \pm 0,21$ puncte; martor - $6,23 \pm 0,31$ puncte. Putem remarca că părinții copiilor din grupele martor și experimentală sunt interesați de activitățile și interesele copilului, susțin inițiativele și, totodată au încredere în copii. Valori la fel scăzute au fost obținute și la ultima scală de 7 puncte, infantilizarea - în grupa experimentală - $1,95 \pm 0,51$, iar în cea martor - $1,77 \pm 0,41$ puncte, ceea ce confirmă faptul că părinții nu infantilizează copilul și nu-i atribuie incoerența personală și socială.

Trebuie să menționăm că rezultatele obținute pe toate cele cinci scale în grupele martor și experimentală nu au avut diferențe semnificative înainte de experiment. Totodată, rezultatele ne indică că majoritatea părinților au o atitudine autoritară în creșterea unui copil, dar, în același timp, apreciază foarte mult abilitățile copilului și promovează inițiativa și independența.

Pentru determinarea eficacității impactului programului pedagogic de interacțiune a școlii și familiei asupra elevilor de vârstă școlară mică, a fost realizată o analiză comparativă a rezultatelor finale ale testului privind determinarea atitudinilor parentale [5]. Analiza rezultatelor obținute ne permite să identificăm următoarele caracteristici (Tabelul 1).

Comparând rezultatele inițiale și finale pentru scala de 9 puncte ce indică atitudinea de *cooperare* a părintelui față de copil, constatăm o creștere de la $6,41 \pm 0,21$, înainte de experimentul pedagogic până la $7,23 \pm 0,31$ - la sfârșitul acestuia ($P < 0,01$). Acest fapt ne indică că părinții au început să se intereseze de necesitățile și scopurile copilului, să-l ajute, să aprecieze abilitățile intelectuale și creative și să încurajeze inițiativa și independența. În grupa

martor nu au existat diferențe semnificative pe această scală, dacă înainte de experimentul pedagogic rezultatul era $6,23 \pm 0,31$ puncte, atunci după experiment avem $6,45 \pm 0,21$ puncte.

Rezultatele obținute pe scala de 6 puncte ce reprezintă atitudinea „*hipersocializare autoritară*” a părintelui față de copil, în grupa experimentală, s-au înregistrat valori pozitive de la $5,27 \pm 0,41$ p. înainte de experimentul pedagogic până la $3,18 \pm 0,51$ - după experimentul pedagogic ($P < 0,001$), iar în grupa martor, la fel n-au existat diferențe semnificative (inițial $5,14 \pm 0,31$, iar final - $4,91 \pm 0,41$ puncte). Aceste rezultate reflectă faptul că a scăzut numărul părinților din grupul experimental care solicitau ascultare și disciplină necondiționată de la copiii, și monitorizarea continuă a realizărilor sociale ale copilului, obiceiurile, gândurile, sentimentele.

Referitor la rezultatele pentru scala de 7 puncte, ce indică atitudinea *simbiotică* a părintelui față de copil, constatăm o creștere a valorilor medii în grupa experimentală de la $3,41 \pm 0,62$ până la $5,05 \pm 0,51$ p. ($P < 0,001$). Datele obținute denotă faptul că părinții își doresc o relație simbiotică cu copilul, dar, totodată, simte anxietate pentru copil și se străduie să-i satisfacă toate necesitățile și să-l protejeze de problemele sociale. În grupa martor, n-au existat modificări semnificative (inițial $3,59 \pm 0,62$, final - $3,91 \pm 0,62$ puncte).

Am acordat o atenție specială rezultatelor obținute la ultima scală, *infantilizarea*, ce reflectă caracteristicile percepției și înțelegerii copilului de către părinte. În grupa experimentală, valoarea medie a scăzut de la $1,95 \pm 0,51$ p. înainte de experimentul pedagogic până la $0,80 \pm 0,10$ - după experimentul pedagogic ($P < 0,05$), iar în grupa martor nu s-au observat diferențe semnificative (înainte de experimentul pedagogic $1,77 \pm 0,41$ puncte, după - $1,68 \pm 0,31$ puncte). Totodată, trebuie să menționăm că în grupa experimentală a scăzut numărul părinților care percep copilul ca fiind mai mic decât vârsta reală, n-au încredere în copilul lor și sunt deranjați de eșecul și inaptitudinea acestuia.

Analizând rezultatele pe scala de 32 de puncte „*acceptare – respingere*”, în grupa experimentală observăm că s-a modificat valoarea medie, de la $13,23 \pm 1,95$ p., înainte de experimentul pedagogic până la $9,68 \pm 1,34$ - după experimentul pedagogic ($P < 0,05$), iar în grupa martor, la fel n-au existat diferențe semnificative (înainte de experimentul pedagogic $12,09 \pm 1,54$ p., după - $13,73 \pm 1,23$ p.). Valoarea medie scăzută pe această scală ne relatează despre o creștere a numărului de părinți din grupa experimentală care își acceptă copilul așa cum este, îi respectă individualitatea, caută să petreacă mai mult timp cu el și, totodată, aprobă interesele și visele acestuia.

Tabelul 2. Analiza comparativă a indicatorilor inițiali și finali privind determinarea atitudinilor parentale în grupa experimentală (n=22)

Nr. crit.	Stiluri de educație în familie	Testare	X ± m	t	P
1	Stilul Acceptare-Respingere	Inițial	13,23±1,95	2,267	P<0,05
		Final	9,68±1,34		
2	Stilul Cooperare	Inițial	6,41±0,21	3,333	P<0,01
		Final	7,23±0,31		
3	Stilul Simbiotic	Inițial	3,41±0,62	4,279	P<0,001
		Final	6,05±0,51		
4	Stilul hipersocializare autoritară	Inițial	5,27±0,41	4,976	P<0,001
		Final	3,18±0,51		
5	Stilul infantilizarea	Inițial	1,95±0,51	2,516	P<0,05
		Final	0,80±0,10		

Notă: (F=10) t=2,228 3,269 4,587 r=0,602
P<0,05 0,01 0,001

Concluzii. Rezultatele testării finale conform testului privind determinarea atitudinilor parentale a făcut posibilă determinarea eficacității influenței programului pedagogic de interacțiune dintre școală și familie în educația fizică a elevilor de vârstă școlară mică. Dinamica pozitivă a rezultatelor este vizibilă în grupa experimentală (Tabelul 2). Astfel, analiza datelor obținute de grupa experimentală a demonstrat o îmbunătățire semnificativă a rezultatelor pe scala ce reflectă imaginea socială a atitudinii părinților față de copil („cooperarea” și „acceptarea”) și, totodată, au existat modificări semnificative la celelalte scale ale testului.

Modificarea rezultatelor din grupa experimentală se explică prin faptul că la desfășurarea activităților educaționale și antrenamentelor în cadrul cercului de educație fizică au fost luate în considerare interesele părinților și ale copiilor, totodată au fost create condiții pentru interacțiunea personală dintre profesori și părinți cu privire la reușite și eșecuri, îndoieli și reflecții în procesul de educare a copilului în familie, fiind utilizate diverse forme și metode de lucru educațional, care au urmărit scopul creării unei atmosfere de cooperare, interacțiune între școală și familie.

1. Cuznețov L. *Educația pentru familie din perspectiva educației permanente. Cadru conceptual și metodologic.* Chișinău: Editura Primex-com SRL, 2013. 140 p.
2. Goraș-Postică V. (coord.). *Relația școală-familie pentru calitate în educație.* Chișinău: CEPD, 2010. 48 p.
3. Munteanu T. *Familia și școala – medii de formare a atitudinilor morale la elevii claselor primare.* În: *Materialele Conferinței Științifice Internaționale: Învățământul universitar din Republica Moldova la 80 de ani. Vol. 1.* Chișinău: UST, 2010, 410 p., pp. 204–208.
4. Munteanu T., Nour A. *Parteneriatul școală-familie – factori hotărâtori în optimizarea mediului educativ al copilului întru integrarea lui în societatea contemporană.* În: *Unitate prin diversitate,*

ediția a IV-a, Identitatea instituției de învățământ în comunitate. Conferința Internațională. Chișinău: UST, 2012. p. 146–149.

5. *Варга А.Я. Системная семейная психотерапия. Краткий лекционный курс Москва: Речь, 2001. 144с.*

6. *Спиваковская А.С. Популярная психология для родителей. Москва –Санкт-Петербург:Союз, 1997. 135с.*